

Real BNI per capita bättre mått på levnadsstandard än BNP

Vid analyser och prognoser för konjunkturutvecklingen är det naturligt att ange BNP-tillväxten, dvs. volymutvecklingen för produktionen. När t.ex. massmedia rapporterar tillväxten för ett land avses normalt ökningen av BNP. Vid analys och jämförelser av levnadsstandard mellan länder och över tiden är det mera relevant att studera bruttonationalinkomsten (BNI) i förhållande till priset för den inhemska slutliga efterfrågan, dvs. konsumtion och investeringar. Dessutom måste BNI relateras till befolkningen, dvs. mätas per invånare. Det är uppenbart vid nivåjämförelser mellan länder men även vid tillväxtjämförelser är det viktigt att justera för olika befolkningstillväxt. Detta mått kallas real BNI per capita och är det relevanta måttet för analys av levnadsstandardens utveckling, både över tiden och mellan länder. I genomsnitt har BNP ökat med 2,1 procent per år medan real BNI per capita ökat med 1,6 procent per år under perioden 1981–2004 (se diagram 106).

Beräkning av real BNI

Bruttonationalinkomst (BNI) definieras enligt:

$$\text{BNI} = \text{BNP} + \text{primära inkomster från utlandet, netto}$$

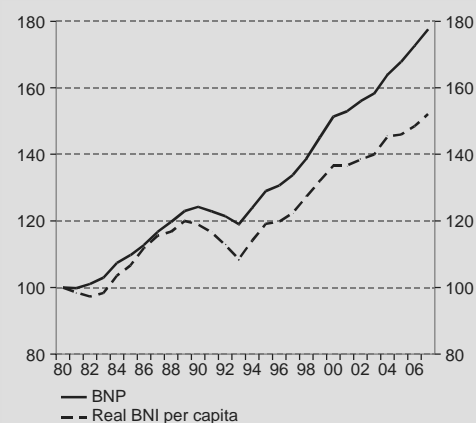
Primära inkomster är räntor, aktieutdelningar, avkastning från direktinvesteringar i utlandet, löner och vissa skatter och subventioner. BNP mäter den produktion (lika med inkomster) som sker inom landet medan BNI mäter de inkomster som tillfaller personer som är folkbokförda i Sverige. Nettot av de primära inkomsterna är förhållandevis litet i Sverige, vilket innebär att BNI och BNP i löpande pris utvecklas på ett likartat sätt.

När BNP justeras för prisutveckling, dvs. fastprisberäknas, deflateras varje enskild produkt både i produktionen och användningen med separata prisindex för att så bra som möjligt spegla volymutvecklingen av produktionen. För inkomstmått som exempelvis BNI och hushållens disponibla inkomster finns det inget entydigt underliggande volymmått.¹⁹ Inkomstens ”volym” beror ju på vad man använder inkomsten till. Hushållens disponibla inkomster förutsätts användas till konsumtion och därför beräknas real disponibelinkomst genom att deflatera med prisutvecklingen för hushållens konsumtion. När man beräknar real BNI är det naturligt att deflatera med prisutveckling på inhemsk slutlig användning, dvs. summan av hushållens och den offentliga sektorns konsumtion samt fasta bruttoinvesteringar och lagerinvesteringar.²⁰

¹⁹ Se även *Sveriges ekonomi statistiskt perspektiv – första kvartalet 2005*, Statistiska centralbyrån.

²⁰ I ett levnadsstandardmått är det egentligen bättre att deflatera med endast prisutveckling för konsumtion, men då måste även kapitalförslitning beaktas.

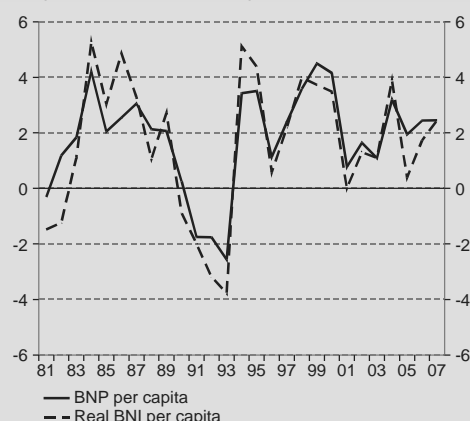
Diagram 106 BNP och BNI per capita
Index 1980 = 100

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

64 BNP och efterfrågan i Sverige

Diagram 107 BNP per capita och real BNI per capita
Årlig procentuell förändring

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

En viktig anledning till att real BNI per capita utvecklats långsammare än BNP är befolkningsförändringen. Befolkningen har ökat med i genomsnitt 0,3 procent per år sedan 1981. En annan viktig skillnad uppkommer genom förändringar i bytesförhållandet. Ett försämrat bytesförhållande, dvs. när importpriserna stiger snabbare än exportpriserna, innebär att den reala köpkraften ökar långsammare än BNP-tillväxten. Om t.ex. oljepriset stiger så drabbas svenska hushåll genom högre oljepriser utöver eventuell effekt på BNP-tillväxten. Konsumtionsmöjligheterna och real BNI per capita utvecklas därmed långsammare än BNP. Sveriges bytesförhållande har försämrats sedan 1981 (se diagram 101), vilket är den viktigaste anledningen till att real BNI per capita har utvecklats något svagare än BNP per capita (se diagram 107).

Real BNI per capita ökade starkt i fjol

Tabell 20 BNP och BNI

Årlig procentuell förändring

	2003	2004	2005	2006	2007
BNP, löpande pris	3,6	4,4	3,1	4,4	5,0
Deflator, BNP	2,1	0,8	0,7	1,5	2,0
BNP, fast pris	1,5	3,6	2,4	2,9	2,9
Befolkning	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
BNP per capita, fast pris	1,1	3,2	1,9	2,4	2,4
BNI, löpande pris	3,9	5,6	2,3	4,1	5,1
Deflator, inhemsk användning ¹	2,4	1,3	1,5	1,9	2,1
Real BNI	1,5	4,3	0,8	2,1	2,9
Befolkning	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Real BNI per capita	1,1	3,9	0,4	1,7	2,5

¹ Implicit prisutveckling för hushållens och offentliga sektorns konsumtionsutgifter samt fasta bruttoinvesteringar och lagerinvesteringar.

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

I fjol ökade BNP med 3,6 procent medan den för standardutvecklingen mer relevanta real BNI per capita ökade med 3,9 procent (se tabell 20). Befolkning ökade då, liksom under hela prognosperioden, med 0,4 procent. Den trots befolkningsökningen starkare utvecklingen för real BNI per capita berodde på en kraftig förbättring av nettot av primära inkomster till och från utlandet. Dessa inkomster varierar relativt mycket mellan enskilda år när exempelvis vinster och aktieutdelningar i stora svenska företag varierar. I motsatt riktning verkade att bytesförhållandet försämrades även i fjol. I år ökar däremot BNI per capita mycket mindre än BNP. Förutom befolkningsstillväxten beror skillnaden på att bytesförhållandet försämrats kraftigt bl.a. till följd av stigande oljepriser. Därtill beräknas nettot av de primära inkomsterna falla betydligt (se avsnittet "Bruttonationalinkomsten högre än BNP"). Även nästa år ökar real BNI per capita långsammare än BNP men skillnaden är inte så stor som i år

eftersom bytesförhållandet inte försämras så mycket. År 2007 uppgår skillnaden mellan real BNI per capita och BNP-tillväxten till 0,4 procentenheter och förklaras helt av befolkningstillväxten. Det då sjunkande oljepriset balanserar andra faktorer som t.ex. den fortsatta försämringen av bytesförhållandet för bearbetade varor.

Svensk levnadsstandard ökar lika snabbt som i USA

Tabell 21 BNI och BNP i Sverige, USA och EU15

Årlig procentuell förändring, medelvärde 1995–2004

	Sverige	USA	EU15 ¹
BNP, fast pris	2,8	3,3	2,3
BNP per capita, fast pris	2,6	2,2	2,0
Real BNI	2,7	3,6	2,4
Real BNI per capita	2,5	2,5	2,0

¹ Data för real BNI saknas för Spanien, Portugal och Luxemburg. I EU15-aggregatet, där dessa länder har en vikt på 11 procent, har real BNI-tillväxt approximerats med BNP-tillväxt

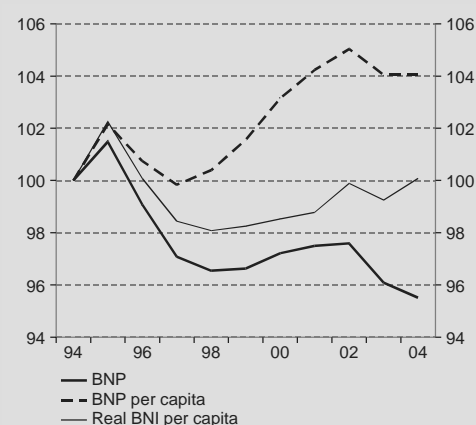
Källor: OECD, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

BNP-tillväxten i Sverige har varit lägre än i USA under perioden 1995–2004 (se tabell 21). Från 1994 till 2004 har BNP i Sverige ökat drygt 4 procent långsammare än i USA (se diagram 108). Den amerikanska befolkningstillväxten har dock varit högre så BNP per capita har ökat snabbare i Sverige än i USA (se tabell 21 och diagram 108). Samtidigt har emellertid Sveriges bytesförhållande försämrats, vilket resulterat i samma genomsnittliga ökning av real BNI per capita i Sverige och USA under den senaste 10-årsperioden (se tabell 21 och diagram 108). Denna jämförelse med USA visar vikten av att utvecklingen av levnadsstandarderna i olika länder mäts genom real BNI per capita och inte med BNP. Jämfört med EU15 har den genomsnittliga svenska tillväxten däremot varit högre både för BNP och för real BNI per capita. De senaste 10 åren har BNP i Sverige ökat 5 procent snabbare än i EU15 och real BNI per capita drygt 4 procent snabbare (se diagram 109).

Sverige ungefär samma levnadsstandard som övriga EU-länder

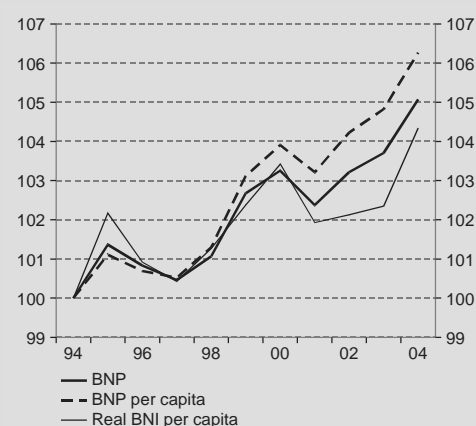
Det är också intressant att jämföra levnadsstandarderna i olika länder. Vanligen görs det med jämförelser av köpkraftsjusterad BNP per capita som publiceras av OECD, den s.k. välståndsligan. Köpkraftsjusterad BNP (och BNI) beaktar förändringar av bytesförhållandet, vilket är den huvudsakliga förklaringen till att Sverige trots en jämförelsevis hög BNP-tillväxt inte blir påtagligt rikare jämfört med övriga OECD i termer av köpkraftsjusterad BNP. Något förenklat kan köpkraftsjusteringen beskrivas som

Diagram 108 BNP och BNI, Sverige relativt USA
Index 1994=100

Källor: OECD, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

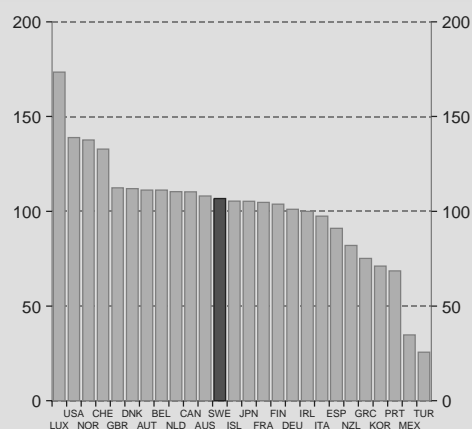
Diagram 109 BNP och BNI, Sverige relativt EU15
Index 1994=100

Anm. Data saknas för Spanien, Portugal och Luxemburg. I EU15-aggregatet där dessa länder har en vikt på 11 procent har real BNI-tillväxt approximerats med BNP-tillväxt.

Källor: OECD, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Diagram 110 Köpkraftsjusterad BNI per capita i OECD 2003
Index OECD=100

Källor: OECD och Konjunkturinstitutet.

att relativpriser används i stället för faktiska växelkurser när nominell BNP jämförs mellan länder.²¹

Eftersom BNI per capita är ett bättre mått på konsumtionsmöjligheter än BNP per capita redovisas i diagram 110 köpkraftsjusterad BNI per capita. För de flesta OECD-länder är skillnaden mellan BNI och BNP relativt liten. Irland och Luxemburg har dock mycket lägre BNI än BNP. Irlands BNI dras ner av att stora delar av näringslivet är utlandsägt, och därmed inräknas i ägarländernas BNI. I Luxemburg arbetar många utlänningar och deras löner redovisas i hemlandet.

Nivåjämförelser mellan länder är vanskliga eftersom OECD:s köpkraftsberäkningar är behäftade med stor osäkerhet. Dessutom är varken nationalräkenskapsdata för nominell BNP eller folkmängd inte exakta. Det innebär att endast större skillnader mellan länder i termer av köpkraftsjusterad BNI per capita är statistisk säkerställda. OECD anger ett osäkerhetsintervall på ca 5 procentenheter. Sverige hade 2003 ett indexvärde på 107 (se diagram 110), dvs. levnadsstandard i Sverige är cirka 7 procent högre än OECD-genomsnittet. Inom ett intervall på plus/minus 5 procentenheter ligger 11 andra länder med Storbritannien i topp med index 112 och Finland i botten med index 104. De flesta länder i EU15 ligger på ungefär samma nivå. Det är bara Luxemburg, USA, Norge och Schweiz som har betydligt högre levnadsstandard. Inom EU15 har Spanien, Portugal och Grekland lägre levnadsstandard än OECD-genomsnittet.

Levnadsstandard har ökat långsammare än BNP

Sammanfattningsvis beskriver BNP produktionen medan det relevanta måttet för levnadsstandard är real BNI per capita. Detta mått beskriver utvecklingen av den reala köpkraften per invånare. Real BNI per capita har utvecklats 0,5 procentenheter långsammare per år än BNP sedan 1981. Den svagare utvecklingen de senaste åren förklaras av en ökande befolkning tillsammans med ett trendmässigt fall i bytesförhållandet. I motsatt riktning verkar att nettoinkomsterna från utlandet stärkts.

²¹ Utgå från exempelvis Sveriges BNP i löpande priser i svenska kronor. Växla inhemsk slutlig användning (konsumtion och investeringar) till gemensam valuta genom att dividera med relativpriset på dessa produkter i Sverige och OECD. Utrikeshandeln, liksom nettot av primära inkomster för BNI, växlas till gemensam valuta genom att dividera med faktisk växelkurs. Ett försämrat bytesförhållande, t.ex. genom stigande oljepriser, sänker BNP i löpande priser medan priskvoter och växelkurs endast påverkas i mindre grad. Därmed faller köpkraftsjusterad BNP.